

ชื่อเรื่อง รูปแบบการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้หมอลำบ้านโนนค้อโดยเครือข่าย
ศูนย์ดำรงมรดกอีสาน สํารองเรื่องประพันธ์

ผู้วิจัย ทองพุด ภูสิม **ปริญญา** ปร.ค. (นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น)
กรรมการที่ปรึกษา ผศ.ดร.วิมลมาศ ปทุมฉวีชกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
ดร.ศักดิ์พงษ์ หอมหวล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
ดร. ทรงศักดิ์ จีระสมบัติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้หมอลำบ้านโนนค้อโดยเครือข่ายศูนย์ดำรงมรดกอีสาน สํารองเรื่องประพันธ์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ออกแบบโดยใช้ระเบียบวิธีปฏิบัติกรแบบมีส่วนร่วมซึ่งเป็นการปรากฏการณ์วิทยาเชิงสังคม (Social Phenomenology) และประยุกต์ใช้วิธีวิทยางานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community-based Research) เป็นฐานในการขับเคลื่อนนวัตกรรม โดยกำหนดขอบเขตการวิจัย 4 ด้าน 1) ด้านพื้นที่วิจัย ได้แก่ จังหวัดมหาสารคามและจังหวัดกาฬสินธุ์ และพื้นที่ขับเคลื่อนนวัตกรรม ได้แก่ ศูนย์ดำรงมรดกอีสาน สํารองเรื่องประพันธ์ 2) ด้านระยะเวลาในการวิจัย พ.ศ. 2555 –2556 3) ด้านกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูภูมิปัญญาหมอลำในเครือข่ายหมอลำศูนย์ดำรงมรดกอีสาน สํารองเรื่องประพันธ์ จำนวน 15 คน กลุ่มเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและนักเรียน โรงเรียนบ้านส้มกบ โรงเรียนบ้านคอนกลอยโนนชาด (พิลาศอุปถัมภ์) โรงเรียนบ้านคอกม้า ในปีการศึกษา 2555 จำนวน 127 คน กลุ่มสมัครใจ ได้แก่ เด็ก เยาวชน ผู้ปกครองจากบ้านโนนค้อ หมู่ 6 หมู่ 14 จังหวัดมหาสารคาม และบุคคลที่สนใจทั่วไปในจังหวัดมหาสารคามและกาฬสินธุ์ จำนวน 28 คน 4) ด้านเนื้อหา ประกอบด้วย 1) ปรากฏการณ์ความเป็นมาของหมอลำบ้านโนนค้อจากอดีตถึงปัจจุบัน 2) พิธีกรรมกับความเชื่อ 3) กลอนลำกับการแต่งกลอนลำ 4) ทำนองกับการขับร้อง 5) ทำร้ายและชุดแต่งกาย 6) คนตรีประกอบกับการขับร้อง และ 7) หมอลำกับการพัฒนาท้องถิ่น เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และข้อมูลในภาคสนาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบสังเกต แบบบันทึกการประชุม ตรวจสอบข้อมูลแบบ สามเส้า วัตถุประสงค์ของรูปแบบจากนักเรียนและกลุ่มผู้สนใจ 3 แนวทางคือ 1) การวัดความรู้ความเข้าใจ 2) การวัดเจตคติ

3) การวัดทักษะ ประเมินความยั่งยืนของศูนย์ดำรงมรดกอีสาน ดำรงเรื่องประพันธ์

โดย CIPP Model

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปรากฏการณ์ความเป็นมาของหมอลำบ้าน โนนค้อจากอดีตถึงปัจจุบัน มีด้วยกัน 7 ยุค ตามลำดับดังนี้ 1) ยุคลำพื้นขอนแก่น 2) ยุคหมอลำพื้นเวียง 3) ยุคลำทำนองกาฬสินธุ์ 4) ยุคลำทำนองกาฬสินธุ์ ลำเพลิน 5) ยุคหมอลำคอนเสิร์ด 6) ยุคปรับตัว 7) ยุคนุรักษ์และสืบทอด

2. ได้ชุดความรู้ตามกรอบเนื้อหาที่กำหนดในการขับเคลื่อนรูปแบบการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย 1) พิธีกรรมกับความเชื่อ 2) กลอนลำกับการแต่งกลอนลำ 3) ทำนองกับการขับร้อง 4) ท่ารำ และชุดแต่งกาย 5) คนตรีประกอบกับการขับร้อง 6) หมอลำกับการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งเป็นพื้นฐานในการศึกษาหาความรู้ด้านหมอลำในระดับต่าง ๆ

3. ได้รูปแบบการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้หมอลำโดยเครือข่ายศูนย์ดำรงมรดกอีสาน ดำรงเรื่องประพันธ์ 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 การขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับสถานศึกษาหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่สนใจ ประกอบด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างทีม 2) การสร้างฝัน 3) การสร้างพลัง 4) การสร้างภูมิคุ้มกัน และ 5) การสร้างชุมชน รูปแบบที่ 2 การขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้ที่สนใจ ประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างฝัน 2) สร้างพลัง 3) สร้างภูมิคุ้มกัน และ 4) สร้างชุมชน

4. ผลจากการขับเคลื่อนรูปแบบทั้งสองรูปแบบทำให้เด็กและเยาวชนที่ได้รับการฝึกทักษะหมอลำจากศูนย์เครือข่ายศูนย์ดำรงมรดกอีสาน ดำรงเรื่องประพันธ์ เกิดทักษะหมอลำที่พร้อมทั้ง กาย วาจา และใจ เป็นคนดี มีปัญญา มีความรู้คู่กับคุณธรรม เห็นคุณค่าและเป็นผู้สืบสานภูมิปัญญาหมอลำให้คงอยู่ สามารถนำไปปรับใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวันและในอนาคตได้อย่างมีความสุข

TITLE : The Model of Driving the Molam Learning Process at Ban Non Kho by
the Network of Samrong Rueangraphan Isan Heritage Maintenance Center

AUTHOR : Thongphun phusim **DEGREE** : Ph.D.(Innovation for Local Development)

ADVISORS : Asst. Prof. Dr. Wimonmas Phatomwanichagoon Chairman

Dr. Sakpong Homhuan Committee

Dr. Songsak Jeerasombut Committee

RAJABHAT MAHA SARAKHAM UNIVERSITY, 2013

ABSTRACT

The purpose of this research was to examine the model of driving the Molam Learning process at Ban Non Kho by the network of Samrongrueangraphan Isan Heritage Maintenance Center. The study was a qualitative research, designed by using The participatory methodology which was a social phenomenology Also, community based research methodology was applied to driving the innovation. Four aspects of the research scope were determined: 1) Research area covering Maha Sarakham and Kalasin provinces and for the innovation driving area, Samrongrueangraphan Isan Heritage Maintenance Center was used ; 2) research duration , 2012-2013 ; 3) focus group consisting of 15 molam(Isan singing-style) wisdom teachers in the network of Samrongrueangraphan Isan Heritage Maintenance Center, purposive group consisting of 127 Administrators, teachers, parents, and students at Ban Somkop School, Ban Don-kloi Nonchat(phtlat uppatham) school, and Khok ma School in the academic year 2012; and voluntary group consisting of 28 children, young people, parents from Ban Nan kho, Mu(clusters) 6 and 14 in Maha Sarakham province, and general interested people in Maha Sarakham and kalasin provinces; 4) Contents consisting of 1) phenomena of background of Molam(Isan-style singers) at Ban Non Kho village from past to present, 2) rituals and beliefs,3) klon lam verses for singing,4) melodies and singing, 5) dancing styles and costumes 6) music accompanying singing, and 7) Molam and local development. Documentary data and field data were collected. The instrument used for collecting data were an interview form, an observation form and a note taking form on

be in sustainability. They could adjust the knowledge for using to joyfully solve different problems in the daily life and in the future.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY